

**GELENEKSEL BABALIK ÖLÇEĞİNİN TÜRKÇEYE UYARLANMASI:
GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI****Müjdat AVCI*****İbrahim AKSAKAL******ÖZET**

Bu çalışmanın amacı, Whatley ve Knox (2005) tarafından geliştirilen Geleneksel Babalık Ölçeği'ni Türkçeye uyarlamak ve ölçeğin güvenirlik ve geçerlik analizini yapmaktır. Araştırmanın örneklemini Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Kafkas Üniversitesi ve Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi'nde eğitim gören 412 üniversite öğrencisi ile oluşturulmuştur. Ölçeğin Cronbach Alpha katsayısı .88 ve test tekrar test güvenirlik katsayısı .95 olarak hesaplanmıştır. Tek faktörlü bir yapıya sahip olan ölçeğin doğrulayıcı faktör analizi SPSS Amos programı ile yapılmış ve faktör yüklerinin .63 ile .85 arasında değiştiği tespit edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre ölçeğin CMIN, DF, CMIN/DF, RMSEA, CFI ve GFI değerleri yeterli sınırlar içinde bulunmuştur. Güvenirlik ve geçerlik analizlerinden elde edilen sonuçlar ölçeğin Türkçe formunun kullanılabilir olduğunu göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Geleneksel babalık ölçeği, Ölçek uyarlama, Doğrulayıcı faktör analizi.

**ADAPTATION OF THE TRADITIONAL FATHERHOOD SCALE INTO TURKISH:
VALIDITY AND RELIABILITY STUDY****ABSTRACT**

The purpose of this study is to adapt the Traditional Fatherhood Scale developed by Whatley and Knox (2005) into Turkish and to conduct a reliability and validity analysis of the scale. The sample of the study consisted of 412 university students studying at Erzincan Binali Yıldırım University, Kafkas University, and Osmaniye Korkut Ata University. The Cronbach's alpha coefficient of the scale was calculated as .88, and the test-retest reliability coefficient was calculated as .95. Confirmatory factor analysis of the scale, which has a single-factor structure, was conducted using the SPSS Amos program, and it was found that the factor loadings ranged between .63 and .85. According to the research results, the CMIN, DF, CMIN/DF, RMSEA, CFI, and GFI values of the scale were within acceptable limits. The results obtained from reliability and validity analyses have shown that the Turkish version of the scale can be used.

Keywords: Traditional fatherhood scale, Scale adaptation, Confirmatory factor analysis.

GİRİŞ

Anaerkil kurama göre insan toplulukları başlangıçta baba çevresinde değil, ana çevresinde oluşmuş ve biçimlenmiştir. Diğer taraftan, ataerkil aile yapısı toplumun özgün biyolojik özellikleri değil, toplumsal evrimin bir ürünüdür (Briffault, 1990: 347). Ataerkil yapı oluştuktan sonra ekonomik üretim, paraya çevrilen servet ve ortak mülkiyet kadınların elinden alınmış ve kadınlar uzunca bir dönem toplumsal ve kültürel etkinliklerin tümüyle dışında bırakılmıştır (Briffault, 1990). Kadınların toprağı işleyen kişiler olarak önem taşıdığı dönemlerde (Reed, 2012) baba-çocuk ve anne-çocuk ilişkileri bugünkü modern toplumlardaki görünümünden

* Prof. Dr. Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, mujdatavci24@gmail.com, ORCID: 0000-0003-4409-4523

** Dr. Öğr. Üyesi. İbrahim AKSAKAL, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, ibrahimaksakal25@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-3367-3194

oldukça farklıydı. Ataerkil öncesi toplumlarda bir aile anne ve babadan değil anne ve çocuktan oluşmaktaydı. İlkel toplumlar gebeliği çeşitli nedenlere bağlıyor, üremenin tam olarak nasıl gerçekleştiğini bilmiyor dolayısıyla, kendilerince çeşitli açıklamalarda bulunuyorlardı. Örneğin, kadınların bir şey yiyerek hamile kaldıkları ya da çeşitli gizilgüçlere sahip oldukları düşünülüyordu. Margaret Mead'in aktarımıyla ilkelere göre çocuklar anlık cinsel ilişkinin değil yıllar süren sabırlı bakım, beslenme ve eğitimin ürünüydüler (Reed, 1983: 98). Uzunca bir süre baba ile çocuk arasındaki ilişki tam olarak anlaşılammış ve bu durum keşfedildikten sonra da baba-çocuk ilişkisi hemen gelişmemiştir. Kısacası, ataerkil toplum/aile öncesi toplumlarda çocuklardan sorumlu olan anneydi ve babanın çocuk üzerinde anne kadar söz hakkı yoktu (Briffault, 1990).

Anne-çocuk ve baba-çocuk arasındaki ilişkinin temelleri insanoğlunun üreme biçiminden ileri gelmektedir. Doğal olarak çocuğu karnında taşıyan, doğuran ve uzunca bir dönem bedeniyle besleyen annenin çocukla olan bağı daha sıkı olmuştur. Reed (2012), ilkel toplumların kendilerine has doğum kontrol yöntemleri geliştirdiğini ve kadınların lohusalık döneminden itibaren uzunca bir dönem kocalarından ayrı kaldığını bildirmektedir. Bu durum kadını eve ve bakımını üstlendiği çocuklara daha bağımlı hale getirirken erkeğin özgür kalmasına ve çocuklardan uzak durmasına sebep olmuştur. Bununla beraber, üretim biçimlerinde yaşanan gelişmeler kadınların üretim araçlarından iyice uzaklaşmasına yol açmış ve erkeği evin geçimini sağlayan koruyucu kollayıcı bir konuma getirmiştir. Netice olarak babanın, koruyan, kollayan, geçim sağlayan ve terbiye eden bir otorite olarak kabul edildiği geleneksel aile anlayışının ortaya çıkması tarihsel süreç içinde çeşitli iktisadi ve kültürel değişimiyle paralellik göstermiştir (Elder, 1949). Aile içi rol dağılımı bu anlayışa dayalı belirlenmiş ve anne rolünde olan kadın, çocuk bakımının yanında diğer domestik faaliyetlerle ilgilenirken babanın sorumlulukları daha çok evsel olmayan görevlerle ilgili olmuştur. Özetle ilkel toplumlardan itibaren anne-çocuk ve baba-çocuk arasındaki bağın farklı şekillerde oluşmasının tek sebebi kuşkusuz insanın doğasında var olan üreme biçimi değildir. Bu durumun diğer sebepleri iktisadi ve toplumsal gelişmelerden kaynaklanan ve kadının aleyhine işleyen birtakım etkenlerdir.

Yirminci yüzyıla gelindiğinde kadınlar, ücretli iş hayatına atılma fırsatı bulmuş ve toplumsal hayatın içine yeniden dâhil olmaya başlamıştır (Marsiglio, 1995; Palkovitz, 1984; Abbott vd. 1992; Cabrera vd.; 2000; Thompson & Walker, 1989). Bunun yanında, modernleşme, kentleşme, küreselleşme ve feminist hareketler de aile kalıplarına ve toplumsal cinsiyet rollerine meydan okuyan diğer faktörler olmuştur (Tan, 2017). Coltrane (1995), yirminci yüzyılın ikinci yarısından itibaren çift gelirliliğe dikkat çekmiş ve 1970'lerde okul çağında çocuğu olan Amerikalı annelerin sadece yarısının ücretli işgücünde olduğunu, fakat 1990'lara gelindiğinde bu oranın yüzde elli arttığını ifade etmiştir. Bu durumun neticesinde Amerikalı erkekler, ebeveynlik ve ev işlerini daha fazla üstlenmeye başlamış ve bu sıralarda yeni bir babalık ideali ortaya çıkmıştır (Coltrane, 1995). Benzer gelişmeler son birkaç on yıldır dünyanın diğer bölgeleriyle birlikte Türkiye'de de yaşanmıştır. Türk aile yapısında yaşanan dönüşüm, toplumsal ve ekonomik gelişmelerle birlikte yasal ve toplumsal devrimlerden de etkilenmiştir. Yirminci yüzyılın başında çağdaşlaşma amaçlı atılan çeşitli yasal adımlar, kadınların siyasal ve ekonomik hayata atılması başta olmak üzere aile kurumunu yakından ilgilendiren birçok konuda değişime sebep olmuştur (Kongar, 2000). Yüzyıl boyunca sanayileşme, kentleşme ve bunlara bağlı olarak yaşanan kadınların işgücüne katılımındaki artış Türk aile yapısındaki köklü değişimin diğer önemli sebepleri arasında yer almıştır.

Kadınların evde çocuk bakmak yerine iş hayatına atılmayı tercih etmesi, boşanma oranlarının kaygı verici seviyelere ulaşması ve nikâhsız birlikte yaşamayı tercih eden çiftlerin sayısının artması gibi sebeplerden ötürü yaşamsal bir öneme sahip olan aile kurumunun ayakta kalabilirliği sorgulanır hale gelmiştir (Haviland vd.; 2008). Yaşanan bu gelişmeler neticesinde kapıya dayanmış olan tehlikeyi gören hükümetler aile kurumunu korumaya dönük çeşitli adımlar atmış ve geleneksel değerlere sık sık vurgu yapmaya başlamışlardır. Bu durum benzer

şekilde sosyal bilimcilerin de gündeminde ön sıralara yerleşmiş ve son birkaç on yılda aile sosyolojisi alanında çok sayıda çalışma yapılmıştır. 1990'larda aile sosyoloji alanında yeni bir çığır açan modernite, kimlik ve aile çalışmalarına etki etmiş ve bunun sonucunda yeni bakış açıları ortaya çıkmıştır. Bu dönemden sonra erkeklik ve babalık çalışmaları yaygınlaşmış ve babalığın yeniden tanımlanmaya çalışıldığı yaklaşımlar ortaya çıkmıştır (Johansson, 2023).

Türk aile yapısına bakıldığında genel anlamda çağdaş yaşama ayak uydurmakla birlikte geleneksel değerlerin de nispeten korunduğu ve dolayısıyla aile içi ilişkilerde geleneklerden gelen alışkanlıkların önemli bir kısmının devam ettirildiği görülmektedir. Eğitim düzeyi yüksek bireyler arasındaki evliliklerde her ne kadar aile içi rol dağılımı nispeten eşitlikçi bir biçimde paylaşılsa da toplumun geri kalan kısmında oldukça yaygın olarak geleneksel alışkanlıklar ve anne-baba rolleri devam ettirilmektedir (Bayer, 2020). Özellikle geride bıraktığımız yüzyılda kadınların ekonomik, siyasal ve sosyal hayata katılımında yaşanan gelişmeler neticesinde aile içinde rol dağılımında ve buna bağlı olarak annelik ve babalık statülerinde doğal bir dönüşüm yaşanmıştır. Kadınların özellikle iş hayatına atılması, ev içi görev dağılımında erkeklerin konumunun güncellenmesini ve dolayısıyla geleneksel erkeklik/babalık anlayışlarının tedrici bir biçimde terk edilmesini mümkün kılmıştır. Bu süreçte babalık kavramına yüklenen anlam da değişmiş ve yeni babalık tipleri ortaya çıkmıştır (Bayer, 2020; Bozok, 2018; Finn & Henwood, 2009; Tol ve Taşkan, 2018). Fakat bütün bu değişimler yaşanırken bir yandan tek gelirli ailelerde diğer yandan da çift gelirli olup patriarkal alışkanlıkları terk etme noktasında ayak direyen aile yapılarında geleneksel tutumların korunmaya ve erkek egemen anlayışın sürdürülmeye çalışıldığı görülmektedir.

Aile kurumunun yeni yaşam biçimine ayak uydurmakta zorlanması oldukça şaşırtıcı değildir. Zira geleneksel aile yapısı kadim bir geçmişe sahiptir ve binlerce yıldır süregelen çeşitli alışkanlıkların birkaç on yıl gibi kısa bir zamanda değişmesi kuşkusuz kolay değildir. Aile kurumu söz konusu değişim sürecini oldukça sancılı bir biçimde geçirmektedir. Bu sancılı aile içinde özellikle karı-koca ilişkilerine yansımaktadır. Patriarkal sistem -buna bağlı olarak ortaya çıkan geleneksel erkek ya da baba anlayışı- erkeği aile içinde ayrıcalıklı, üstün ve dokunulmaz kılmıştır. Erkek, doğal olarak kendisine birçok ayrıcalık sunan geleneksel konumundan vazgeçme hususunda ayak diremekte ve bu direnme reaksiyonu aile içi çatışmalara ya da evlilik doyumunun azalmasına sebep olmaktadır. Bugün aile içi çatışmaların sayısındaki artış ve evlilik doyumlarındaki düşüş karı-koca arasındaki iktidar mücadelesiyle ve dolayısıyla yeni ebeveyn statüleriyle yakından ilgilidir. Birçok araştırma da bildirmiştir ki (Risch, Riley, & Lawler, 2003; Bagarozzi & Rauen, 1981; Stahmann, 2000; Aksakal, 2023; Knox & Schacht, 2010) modern toplumda aile yapısında çiftler arasında yaşanan anlaşmazlıkların en önemli sebeplerinden biri kadın ve erkeğin statü mücadelesi ve aile içi rol dağılımlarıdır.

Değişen aile yapısı sonrasında baba-çocuk, anne-çocuk ve eşler arası ilişkiler yeni bir boyut kazanmış ve özellikle yeni nesil kuşakların annelik ve babalık rollerine dair bakış açıları merak konusu olmaya başlamıştır (Whatley & Knox, 2005). Bu merakın başlıca sebebi, aile kurumunda yaşanan krizleri, evlenme oranlarındaki düşüşü, aile içi çatışmalarda ve anlaşmazlıklardaki ürkütücü artışı ve çocuk doğum oranlarındaki kaygı verici azalmayı açıklama arzusudur. Bu nedenlerden ötürü son yıllarda başta kadın araştırmaları olmak üzere aile sosyolojisi, gençlik sosyolojisi ve toplumsal cinsiyet konularında birçok çalışma yapılmaktadır. Bu çalışmalarda zaman zaman özellikle yeni nesil genç yetişkinlerin -diğer bir ifadeyle Z kuşağının- evliliğe, aileye ve ebeveynliğe yönelik tutumlarının araştırıldığı görülmektedir. Zira Z kuşağı genç yetişkinler yakın geleceğin anne, baba ve eş adayıdır ve aile kurumunun geleceği onların bu konudaki tutum ve beklentilerine bağlıdır.

Bu gerekçelerden ötürü bu çalışmayı yürüten araştırmacılar, toplumsal cinsiyet, aile sosyolojisi ve gençlik sosyolojisi çalışmalarında kullanılabilmesi, dolayısıyla alan yazında bu anlamdaki önemli bir ihtiyacın karşılanması amacıyla hareket etmiş, genç yetişkinlerin geleneksel babalık tutumlarını belirleyen bir "babalık

ölçeği” hazırlamak için yola çıkmıştır. Yerli alan yazında geliştirilmiş uygun bir ölçeğin olmaması halinde araştırmacılar tarafından tercih edilecek yollardan birisi yeni bir ölçek geliştirmek, diğeri ise yabancı alan yazında geliştirilmiş güvenilir ve geçerli bir ölçeği Türkçeye uyarlamaktır. Var olan bir ölçeği ikinci bir kültürde kullanmak için daha önce geliştirilmiş olan standart bir ölçeği uyarlamak araştırmalarda kolaylık sağlamaktadır. Bu çerçevede Whatley ve Knox (2005) tarafından geliştirilmiş olan “The Traditional Fatherhood Scale” (Geleneksel Babalık Ölçeği), gerekli izinler alınarak uyarlaması yapılmıştır. Bu konuda benzer ölçeklerin yerli alan yazında yeterli sayıda olmaması ve aile sosyolojisi, toplumsal cinsiyet çalışmaları ve gençlik sosyolojisi alanında birçok çalışmanın yapıyor olması çalışmayı özgün ve değerli kılmaktadır.

YÖNTEM

a. Araştırma Örneklemi

Geleneksel Babalık Ölçeği’nin (GBÖ) Türkçeye uyarlanması için yürütülen çalışmanın örneklemi 2022-2023 eğitim öğretim yılında Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi ve Kafkas Üniversitesi’nde eğitimine devam eden 412 (251 kadın ve 161 erkek) öğrenci ile oluşturulmuştur. Farklı kültürel yapılardan gelen bireylerin bir araya getirilebilmesi ve bu sayede uygulamanın güvenilir ve geçerli sonuçlar verebilmesini sağlamak için üç farklı üniversite öğrencisi araştırma kapsamında dâhil edilmiştir. Araştırma örneklemi seçkisiz örneklem yöntemi ile oluşturulmuştur. Uygulama aşamasında 521 öğrenciden veri toplanmış, analiz aşamasında elde edilen veriler hatalardan arındırıldıktan sonra 412 katılımcının sonucu analize dâhil edilmiştir. Örneklem grubuna ait betimsel bilgiler aşağıdaki gibidir.

- Katılımcıların 175’i (%42,5) Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, 111’i (%26,9) Kafkas Üniversitesi ve 126 (%30,6) Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi öğrencilerinden oluşmaktadır.
- 412 katılımcının 161’i (%39,1) erkek ve 251’i (%60,9) kadın öğrencilerden oluşmaktadır.
- Katılımcıların yaşları ağırlıklı olarak 18-25 arasındadır.
- Katılımcı ebeveynlerinin 268’i (%65) aile kararıyla/görücü usulü ve 144’ü (%35) ise kendi terciyle evlendiklerini belirtmiştir.
- Aile gelir düzeyini, 20 (%5) katılımcı alt gelir grubu, 317 (%77) katılımcı orta gelir grubu ve 75 (%18) katılımcı ise üst gelir grubu olarak ifade etmiştir.
- Katılımcıların 83’ü (%20,1) köy, 135’i (%32) ilçe, 76’sı (%18) küçük ölçekli il merkezi ve 112’si (%27) büyük ölçekli il merkezinden yaşayan ailelerden gelmektedir.

b. Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak Whatley ve Knox (2005) tarafından geliştirilen Geleneksel Babalık Ölçeği (The Traditional Fatherhood Scale) ve araştırmacılar tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır.

Geleneksel Babalık Ölçeği; 2005 yılında Whatley ve Knox tarafından geliştirilmiş 10 soruluk likert tipinde bir ölçektir. Ölçek maddeleri en düşük 1, en yüksek 7 olmak üzere puanlanmaktadır. Ölçek maddesine verilen cevabın 1’e yakın olması katılımcının, geleneksel babalık anlayışından uzaklaştığını, 7’ye yakın olması ise geleneksel babalık anlayışına yaklaştığını göstermektedir (Whatley & Knox, 2005). Geleneksel babalık düzeyi belirlenirken ölçekten alınan puanlar 10’a bölünerek ortalama değer belirlenmektedir. Geleneksel babalık anlayışının tamamen yokluğu ile yüksekliği arasındaki orta nokta 4 olarak belirlenmiştir. Elde edilen değer orta nokta olan 4’ün altında ise geleneksel babalık düzeyi düşük, 4’ün üzerinde ise yüksek olarak yorumlanmaktadır (Whatley & Knox, 2005).

Whatley ve Knox, ölçeği farklı etnik gruplar üzerinde uygulamış ve etnik gruplar arasında geleneksel babalık tutumları bakımından anlamlı bir farklılaşma olmadığını görmüşlerdir. Fakat ölçek sonuçları kadın ve erkek katılımcılar arasında farklı sonuçlar vermiştir. Erkek katılımcıların GBÖ sonuçları kadın katılımcılarda yüksek çıkmış ve aradaki farklılığın anlamlı olduğu tespit edilmiştir (Whatley & Knox, 2005).

Kişisel Bilgi Formu; Araştırmacılar tarafından hazırlanan kişisel bilgi formunda katılımcıların kişisel, kültürel, ekonomik ve ailesel bilgilerini yansıtan sorular yöneltilmiştir.

c. Ölçeğin Türkçeye Çevrilmesi/Uyarlama Çalışması

Geleneksel Babalık Ölçeği'nin Türkçeye uyarlama çalışması yapılmadan önce ölçeği geliştiren Whatley ve Knox (2005)'a ulaşılarak gerekli izinler alınmıştır. Türkçeye uyarlama çalışmalarında her iki dile ve kültüre de hâkim uzmanlarla çalışmak gerekmektedir. Bu nedenle ölçeğin Türkçeye uyarlaması yapılırken sadece dil bakımından değil aynı zamanda kültürel açıdan da geçerliliğini sağlamak amaçlanmıştır.

Geleneksel babalık ölçeğinde bulunan maddeler önce araştırmacı tarafından Türkçeye çevrilmiş, daha sonra üç İngilizce, bir ölçme değerlendirme ve bir Türkçe alan uzmanının görüşleri alınmıştır. Ölçek maddelerinin Türkçeye çevirileri yapılırken orijinaline uygun ve katılımcıların en iyi şekilde anlayacakları biçimde çevirmeye özen gösterilmiştir. Uzman görüşleri alınırken her bir maddenin Türkçe karşılığı yazılmış ve görüşlerin ya da alternatif tavsiyelerin belirtilmesi için bir form verilmiştir. Ölçek maddeleri kısa ve anlaşılır olduğu için çeviri ve inceleme grubunun üzerinde mutabık kalmadığı herhangi bir madde olmamıştır. Türkçeye çeviri sürecinde önce İngilizceden Türkçeye çevrilen ölçek maddeleri daha sonra yeniden Türkçeden İngilizceye çevrilmiş (Back Translation Methods) ve bu sayede yapılan çevrinin kaynak dili tam olarak karşılayıp karşılamadığı tespit edilmiştir. Uzman görüşlerinin alınmasının ardından Türkçeye çevrilmiş ölçeğin, orijinal halini yeteri kadar karşıladığı kanaatine varılmış ve nihai hali verilerek uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Ölçeğin Türkçeye çevirisi yapıldıktan ve nihai form oluşturulduktan sonra yanlış anlaşılabilir ya da anlaşılmasında zorlanılan maddeler olup olmadığını anlamak amacıyla pilot uygulama yapılmıştır.

5. BULGULAR

a. Güvenirlik Analizine İlişkin Bulgular

GBÖ'nün güvenirlik analizi için Cronbach Alpha iç tutarlık analizi ve Test tekrar test güvenirlik yöntemi kullanılmıştır. Cronbach Alpha iç tutarlık hesaplaması maddeler arasındaki tutarlığın belirlenmesi için kullanılan bir yöntemdir. 412 kişilik örneklem grubundan elde edilen sonuçların Cronbach Alpha değeri .879 olarak belirlenmiş ve referans değer olan .070'in (Büyüköztürk, 2007) üzerinde olması nedeniyle güvenirlik düzeyinin yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

Duyuşsal testlerde en çok tercih edilen bir diğer güvenirlik hesaplama yöntemi de Test tekrar test yöntemidir. Bu yöntemde katılımcılara uygulanan testler birkaç hafta sonra yeniden uygulanır ve benzer sonuçlar alınıp alınmayacağına bakılır. Şayet her iki uygulamadan elde edilen sonuçlar arasında yüksek korelasyon var ise sonuçların güvenilir olduğu sonucuna varılır (Cohen & Swerdlik, 2013). GBÖ, 412 kişilik örneklem grubuna birinci uygulama yapıldıktan dört hafta sonra örneklem içinden 46 kişilik bir grup seçilmiş ve GBÖ yeniden uygulanmıştır. Her iki uygulamadan elde edilen verilerin korelasyon değeri .95 olarak hesaplanmış ve test tekrar test güvenirlik düzeyinin yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 1. Geleneksel Babalık Ölçeğinin Güvenirliğe İlişkin Bulguları

	Cronbach Alpha	Test-Tekrar Test
GBÖ	.88	.95

b. Ölçeğin Faktör Yapısı

İlk aşamada ölçeğin açıcı faktör analizi yapılmış ve 10 maddeden oluşan GBÖ'nün tek bir faktörden oluştuğu tespit edilmiştir. Verilerin faktör yapısına uygunluk düzeyini gösteren KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) değeri .945 olarak tespit edilmiştir. KMO değeri sonucuna dayanarak (Pallant, 2010; Yaşlıoğlu, 2017) verilerin faktör analizi için yeterli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Tablo 2'de açıcı faktör analizinden elde edilen KMO değerleri verilmiştir.

Tablo 2. Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett testi

KMO and Bartlett's Test		
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		.945
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	2521,242
	df	45
	Sig.	,000

GBÖ'nün KMO değeri .945 olarak bulunmuş ve elde edilen değer referans değer olan ,60'ın üzerinde olduğu için (Pallant, 2010) örneklem büyüklüğünün yeterli olduğu sonucuna varılmıştır. Analizden elde edilen Bartlett küresellik testi sonucu anlamlı çıkmıştır ($p < 0,05$). Tek faktörden elde edilen sonuç toplam varyansın %56,85'ini açıklamaktadır.

c. Doğrulayıcı Faktör Analizine İlişkin Bulgular

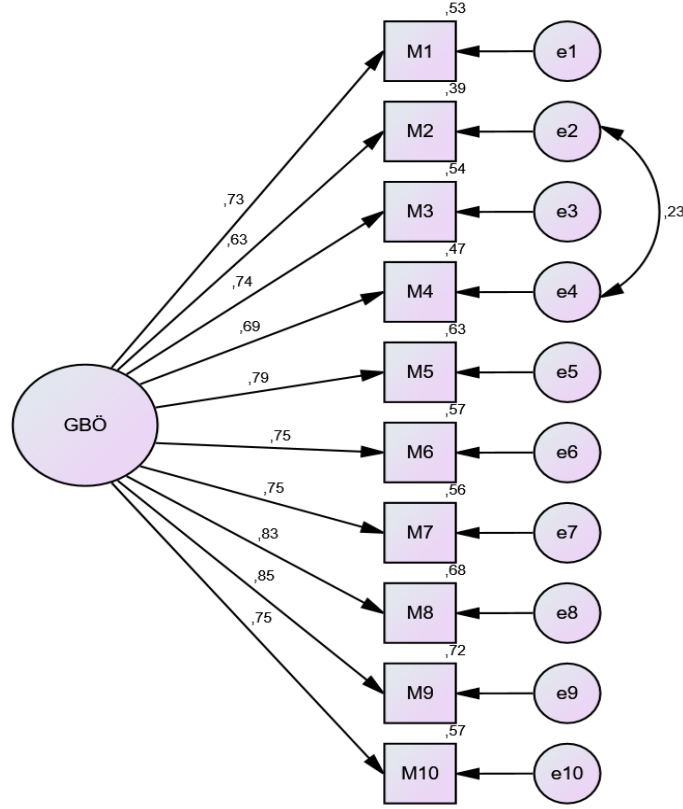
Tek faktörden oluşan Geleneksel Babalık Ölçeği, doğrulayıcı faktör analizi ile sınanmış ve analizler SPSS Amos Programı kullanılarak yapılmıştır. DFA analizi ile model uyum indisleri hesaplanmıştır. Modelin uygunluğu incelenirken kritik ölçütler olarak; CMIN/DF, GFI (Goodness-of-Fit Index), AGFI (Adjusted Goodness-of-Fit Index), NFI (Delta I), CFI (Comparative Fit Index) ve RMSEA (the Root Mean Square Error of Approximation) değerleri alınmıştır (Tabachnick & Fidell, 2007). Tablo 2'de GBÖ'den elde edilen uyum indisleri verilmiştir.

Tablo 3. Geleneksel Babalık Ölçeğine Ait Uyum İndisleri

	CMIN	DF	CMIN/DF	GFI	AGFI	NFI	CFI	RMSEA
GBÖ	108,247	34	3,184	.951	.920	.958	.970	.073

Tablo 3'te gösterildiği üzere uyum indislerinin tümü kabul edilebilir düzeyin üstünde (Rigdon, 2009) bulunmaktadır. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda hesaplanan uyum indisleri incelendiğinde tek faktörlü Geleneksel Babalık Ölçeği'nin yapı geçerliği ölçütlerini sağladığı görülmektedir. (CMIN/DF = 3.184, GFI = .951; AGFI = .920; CFI = .970; NFI = .958, RMSEA = .073, NFI: .958).

Doğrulayıcı faktör analizine ait standartlaştırılmış katsayıları içeren model Şekil 1'de gösterilmektedir.

CMIN_108,247; DF=34; CMIN34=3,184; RMSEA=.073; CFI=.970; GFI=.951

Şekil 1. DFA Modeli

Şekil 1’de DFA sonucu elde edilen model gösterilmektedir. İki hata terimi (e2 ile e4) arasında kovaryans oluşturularak modelde iyileşme sağlanmıştır.

6. SONUÇ

Erkeklik ve babalık çalışmalarına olan ilginin son yıllarda arttığı düşünüldüğünde genç yetişkin bireylerin geleneksel babalık yaklaşımlarının ölçülmesinin önemi anlaşılmaktadır. Yerli alan yazın incelendiğinde geleneksel babalık düzeyini ölçmek için kullanılacak ölçek sayısının yetersiz olduğu görülmektedir. Bu nedenle ilgili çalışmalarda kullanılması için Whatley ve Knox (2005) tarafından geliştirilen Geleneksel Balalık Ölçeği Türkçeye çevrilip güvenilirlik ve geçerlik çalışması yapılmıştır. Tek faktörlü ve 10 maddeden oluşan ölçeğin uygulama aşamasında üniversite öğrencilerinden oluşan 412 kişilik örneklem grubu kullanılmıştır.

Elde edilen bulgular, GBÖ’nün Türkçe formunun iç tutarlılık (.88) ve test tekrar test (.95) güvenilirliğinin yeterli düzeyde yüksek olduğunu göstermiştir. Ayrıca GBÖ’nün yapı geçerliği uyum indislerinin yeterli seviyede olduğu belirlenmiştir. Çalışmanın bulguları göz önüne alındığında ölçeğin Türkçe formunun bireylerin geleneksel babalık algılarını ölçmek için kullanılacak güvenilir ve geçerli bir araç olduğu sonucuna varılmıştır.

KAYNAKÇA

- Abbott, D. A., Ming, Z. F., & Meredith, W. H. (1992). An Evolving Redefinition of The Fatherhood Role in The People's Republic of China. *International Journal of Sociology of the Family*, 22(1), 45-54.
- Aksakal, İ. (2023). Evlilik Öncesi Eğitim Programının Geliştirilmesi ve Sonuçlarının Değerlendirilmesi (Erzincan örneği). *Anasay*, 7(23), 219-246.
- Bagarozzi, D. A., & Rauen, P. (1981). Premarital Counseling: Appraisal and Status. *The American Journal of Family Therapy*, 9(3), 13-30.
- Bayer, A. (2020). Modernleşme Sürecinde Aile: Değişen Annelik ve Babalık. *Selçuk Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi Dergisi*, 1(1), 35-60.
- Bozok, M. (2018). *Ebeveynlik, Erkeklik ve Çalışma Hayatı Arasında Türkiye'de Babalık*. İstanbul: Anne Çocuk Eğitim Vakfı.
- Bozok, M. (2018). Türkiye'de ataerkillik, Kapitalizm ve Erkeklik İlişkilerinde Biçimlenen Babalık. *Fe Dergi: Feminist Eleştiri*, 10(2), 31-42.
- Briffault, R. (1990). *Analar*. İstanbul: Payel Yayınevi.
- Büyüköztürk, Ş. (2007). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Cabrera, N. J., Tamis-LeMonda, C. S., Bradley, R. H., Hofferth, S., & Lamb, M. E. (2000). Fatherhood in the twenty-first century. *Child Development*, 71(1), 127-136.
- Cohen, R. J., & Swerdlik, M. E. (2013). *Psikolojik Test ve Değerlendirme, Testlere ve Ölçmeye Giriş*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Coltrane, S. (1995). The future of Fatherhood Social, Demographic and Economic Influences on Men's Family Involvements. W. Marsiglio içinde, *Fatherhood: Contemporary Theory, Research, and Social Policy* (s. 255-274). London: Sage.
- Coltrane, S. (2010). Fathering: Paradoxes, Contradictions and Dilemmas. M. S. Kimmel, & M. A. Messner içinde, *Men's Lives* (s. 432-449). Boston: Allyn & Bacon.
- Elder, R. A. (1949). Traditional and Developmental Conceptions of Fatherhood. *Marriage and Family Living*, 11(3), 98-106.
- Field, A. (2009). *Discovering Statistics Using SPSS*. London: Sage.
- Finn, M., & Henwood, K. (2009). Exploring Masculinities Within Men's Identificatory Imaginings of First-Time Fatherhood. *British Journal of Social Psychology*, (48), 547-562.
- Haviland, W. A., Prins, H. E., Walrath, D., & McBride, B. (2008). *Kültürel Antroloji*. İstanbul: Kaknüs Yayınevi.
- Hawkins, A. J., Christiansen, S. L., Sargent, K. P., & Hill, E. J. (1995). Rethinking Fathers Involvement in Child Care. W. Marsiglio içinde, *Fatherhood: Contemporary Theory, Research, and Social Policy* (s. 41-56). London: Sage.
- Johansson, T. (2023). Theorising Fatherhood: Challenges And Suggestions. *Families, Relationships and Societies*, 12(1), 49-59.
- Knox, D., & Schacht, C. (2010). *Choices in Relationships: An Introduction to Marriage And The Family*. Wadsworth.
- Kongar, E. (2000). *21. yüzyılda Türkiye: 2000'li Yıllarda Türkiye'nin Toplumsal Yapısı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Marsiglio, W. (1995). Fatherhood Scholarship: An Overview and Agenda . W. Marsiglio içinde, *Fatherhood: Contemporary Theory, Research, and Social Policy* (s. 1-20). London: Sage.

- Marsiglio, W. (1995). Fathers Diverse Life Course Patterns and Roles Theory And Social Interventions. W. Marsiglio içinde, *Fatherhood Contemporary Theory, Research, and Social Policy* (s. 78-101). Sage.
- Palkovitz, R. (1984). Parental Attitudes and Fathers' Interactions With Their 5-Month-Old Infants. *American Psychological Association*, (20), 1054-1060.
- Pallant, J. (2010). *SPSS Survival Manuel: A Step By Step Guide to Data Analysis Using SPSS*. Australia: Mc Graw Hill.
- Reed, E. (1983). *Kadının Tarihi II*. İstanbul: Payel Yayınevi.
- Reed, E. (2012). *Kadının Evrimi I*. İstanbul: Payel Yayınevi.
- Rigdon, E. E. (2009). CFI versus RMSEA: A Comparison of Two Fit Indexes for Structural Equation Modeling. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 3(4), 369-379.
- Risch, G. S., Riley, L. A., & Lawler, M. G. (2003). Problematic Issues in The Early Years of Marriage: Content for Premarital Education. *Journal of Psychology and Theology*, 31(3), 253-269.
- Seward, R. R., & Stanley-Stevens, L. (2014). Fathers, Fathering and Fatherhood Across Cultures. H. Selin içinde, *Parenting Across Cultures: Childrearing, Motherhood and Fatherhood in Non-Western Cultures* (s. 459-474). New York: Springer.
- Stahmann, R. F. (2000). Premarital counselling: A Focus for Family Therapy. *The Association for Family Therapy*, 22(12), 104-116.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2007). *Using Multivariate Statistics*. Boston: Pearson.
- Tan, T. (2017). Literature Review on Shifting Fatherhood. *Masculinities: A Journal of Identity and Culture*, (6), 102-128, <https://dergipark.org.tr/en/pub/mjic/issue/30772/332782>.
- Thompson, L., & Walker, A. J. (1989). Gender in Families: Women and Men in Marriage, Work, and parenthood. *Journal of Marriage and Family*, 51(4), 845-871.
- Thomson, E., Hanson, T. L., & McLanahan, S. S. (1994). Family structure And Child Well-Being: Economic Resources vs. Parental Behaviors. *Social Forces*, 73(1), 221-242.
- Thomson, J. M. (1995). Fathering behavior And Child Outcomes: The Role of Race and Poverty. W. Marsiglio içinde, *Fatherhood: Contemporary Theory, Research, and Social Policy* (s. 148-165). London: Sage.
- Tol, U. U., & Taşkan, D. (2018). *Erkeklik ve Babalık Halleri*. İstanbul: Anne Çocuk Eğitim Vakfı.
- Whatley, M., & Knox, D. (2005). Scales for Measuring Collage Student Views of Traditional Mphtherhood and Fatherhood. *College Student Journal*, 39(3), 588-595.
- Williams, S. (2008). What is Fatherhood? Searching for the Reflexive Father. *Sociology*, 42(3), 487-502, DOI: 10.1177/0038038508088837.
- Yaşlıoğlu, M. M. (2017). Sosyal Bilimlerde Faktör Analizi Ve Geçerlilik: Keşfedici ve Doğrulayıcı Faktör Analizlerinin Kullanılması. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 46(Özel Sayı), 74-85.

Çıkar Çatışması Beyanı: Bu çalışmada taraf olabilecek herhangi bir kişi, kurum veya kuruluş arasında bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Destek ve Teşekkür: Çalışma için herhangi bir kurum ya da kuruluştan finansal destek alınmamıştır.

Etik Kurul İzin: Araştırmaya yönelik etik kurul onayı, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Etik Kurulu'ndan 28/04/2023 ve E-88012460-050.01.04-258103 ve 04/09 sayı numarasıyla etik kurul izni alınmıştır. (Kurul Onay Tarihi: 29.04.2022 / Karar No: 2022/05-49).

Araştırmacı Katkısı: Yazarlar makaleye eşit oranda katkıda bulunmuştur.